

EESTI EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE KOGUDUSTE LIIT
KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

Karin–Liis Tambaum

**EESTI GOSPELMUUSIKA TÄHENDUSEST
EVANGEELSES KUULUTUSTÖÖS**

Lõputöö

Juhendaja: Meego Rimmel, PhD

Tallinn 2021

Olen kõigile lõputöös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ja muudest allikatest pärinevatele andmetele viidanud.

Autor:

(allkiri)

.....

(kuupäev)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. GOSPELMUUSIKA EESTIS	7
1.1. Nõukogude okupatsioon Eestis 1944–1991	7
1.1.1. Effataa koor (al 1968)	8
1.1.2. Sela-liikumine (al 1968)	9
1.1.3. Living Sound Eestis (1978)	10
1.2. Laulev revolutsioon 1987–1991	10
1.2.1. Psalm 102	11
1.2.2. Gospelfestivalid (1989–1998)	11
1.3. Taasiseseisvunud Eesti 1991-	13
1.3.1. Tallinna Gospelkoor (2001–2009)	13
1.3.2. Eesti Gospelmuusika Auhinnad (2005–2009)	14
2. EESTI GOSPELMUUSIKA TÄHENDUSEST EVANGEELSES KUULUTUSTÖÖS	17
2.1. Nõukogude okupatsioon Eestis 1944–1991	17
2.2. Laulev revolutsioon 1987–1991	17
2.3. Taasiseseisvunud Eesti 1991-	18
2.4. Küsimusi aruteluks	19
KOKKUVÕTE	20
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	21
SUMMARY	23

SISSEJUHATUS

Käesolev lõputöö „Eesti gospelmuusika tähendusest evangeelses kuulutustöös“ on uurimus, mis annab põgusa ülevaate Eesti gospelmuusika ajaloost ja arengust ning tähendusest evangeelsele kuulutustööle. Oma nägemuse ning arvamuse andsid kümme gospelmuusikaga seotud inimest.

Huvi antud teema vastu tuleb soovist õppida tundma tänapäevase kristliku muusika juuri ning selle tähendusest evangeeliumi kuulutamisel. Autorile teadaolevalt ei ole antud teemat varem uuritud. Näiteks võib tuua ülistuse teemal kirjutatud diplomitöid: Evelin Belõi lõputöö „Kaasaegse ülistuse areng EKB liidu kogudustes“ (KUS 2006), Marek Taltsi lõputöö „Jumala ülistus Uues Testamendis“ (KUS 2006) ning Eike Mägi (Vellend) diplomitöö „Ülistuslaulude teoloogiline analüüs piiblipäevade 2011–2015 näitel“ (KUS 2016). Samuti on diplomitöid EKB Liidu ühislaulu arengust: Einike Pilli lõputöö „Evangeelsed laulud. Hümnoloogiline analüüs“ (KUS 1993), Ene Paldre lõputöö „Ühislaulu areng ja tähendus EKB liidu kogudustes“ (Tartu Ülikool usuteaduskond 2002), Kairi Normaku lõputöö „Ühislaulu areng Eesti EKB Koguduste Liidus XXI sajandi alguses“ (Tartu Teoloogia Akadeemia 2008). Meego R Emmeli doktoritöö „'Wake Up, My Heart, and Glorify the Creator in Singing!' Sense of Virtue in the Primary Theology of Anabaptist and Estonian Baptist Hymnody“ (University of Wales, International Baptist Theological Seminary 2011) on kõige mahukam selleteemaliste tööde valdkonnas. Veel on uuritud eraldi Effataa ärkamist: Enno Tuuliku diplomitöö „Effataa ärkamine ja selle mõju Eestis ja väljaspool Eestit aastail 1968–1985“ (KUS 2005) ning Allan Krolli diplomitöö „Effataa ärkamine“ (EMK Teoloogiline Seminar 2006). Seega on antud uurimuse esimeseks eripäraks antud teema uudsus.

Teine ja väärtuslikum eripära on 60-minutiline dokumentaalfilm, mis on käesoleva lõputöö kaalukam osa. Vormi valik on põhjendatud antud teema eripärast ning autori huvist visuaalkunstide vastu. Kuivõrd inimesed tajuvad maailma järjest visuaalsemalt ning tehnoloogia aina areneb, on võimalik jäädvustada materjale, mis on olulised ajaloo uurimise seisukohalt. Sõnade kaudu on küll võimalik teada saada inimeste mõtteid ja kogemusi, kuid video annab meile võimaluse näha, kuulda ning tajuda nende lugusid väga eredalt ja otseselt.

Tehnilisest aspektist on filmi eesmärk luua kunstiline dokumentaal, mis on visuaalselt haarav tervik ning mille keskmes on erinevate gospelmuusikaga seotud inimeste mälestused ja meenutused. Intervjueeritavatel oli võimalus ette valmistuda (soovi korral sai küsimustega eelnevalt tutvuda). Intervjuu käigus küsiti neilt küsimusi, mis tooksid välja gospelmuusika tähenduse evangeelses kuulutustöös Nõukogude Liidus, laulva revolutsiooni ajal ning taasiseseisvunud Eestis.

Videointervjuud filmiti 2021. aasta kevadel kümne gospelmuusikaga seotud isikuga: Arved ja Pille Mägila (*Sela*-liikumine), Peeter Võsu (Gospel festivalid 1989–1998), Elo Toodo, Kadri Hunt ja Taavo Remmel (Psalm 102), Piret Rips-Laul ja Riina Tikenberg (Tallinna Gospelkoor 2001–2009), Daniel Reinaru ja Timm Rannu (Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2005–2009). Filmi täiendab kirjalik töö, mis avab kvalitatiivsete intervjuude ajaloolist tausta.

Kuna käesolevas lõputöös käsitletakse gospelmuusika teemat, siis tuleb esmalt selgitada “gospelmuusika” mõistet. Eesti Keele Instituudi ühendsõnastik ning Võõrsõnade leksikon toovad välja, et tegemist on afroameeriklaste rütmika vaimuliku lauluga, mis on bluusi ja džassi mõjutustega ning mida esitatakse soololauluna või solisti ja koori vahelduva lauluna. (EKI ühendsõnastik 2021 veebiversioon, Võõrsõnade leksikon 2012 veebiversioon). Sõna *gospel*, mis on laenatud inglise keelest, tuleb anglosaksi keelsest sõnast *godspell* (Britannica 1998), milles *good spell* tähendab head juttu (Võõrsõnade leksikon). Nii kasutatakse sõna *gospel* inglise keeles vana kreekakeelse sõna εὐαγγέλιον (*good news* ehk rõõmusõnum) tõlkimisel (New World Encyclopedia).

Grove Music Online kirjutab, et enam kui 150 aasta jooksul on gospelmuusika arenenud neis viies traditsioonis:

- põhjapoolne *urban* gospel (varaseim);
- lõunapoolne gospel;
- must gospel (praegu kõige levinum);
- kantri- ja *bluegrass*-gospel;
- kõik teised traditsioonid, mida mõjutab üks või mitu neist neljast.

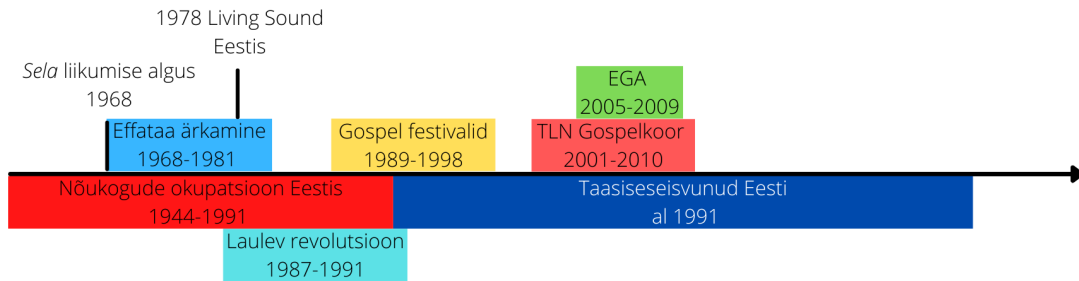
Lõunapoolne gospelmuusika arenes välja 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses. Must gospel arenes ja levis 20. ja 21. sajandil, esmalt Ameerika Ühendriikide põhjapoolsetes tööstuslinnades, seejärel kogu Põhja-Ameerikas ning levis sealt edasi. Kantri- ja

bluegrass-gospel tekkis 20. sajandil samaaegselt kantrimuusikaga. Siiski pole mõiste “gospelmuusika” kasutamise osas muusikateadlased ja praktikud konsensust saavutanud. Mõned kasutavad terminit ainult ühe ülalnimetatud traditsiooni puhul (näiteks „lõunapoolne gospel” või „must gospel”). Teised rakendavad seda mõistet rahvakeeles kogu uuele kristlikule muusikale, sealhulgas kaasaegsele kristlikule muusikale (CCM – *Contemporary Christian Music*) ning kiitus- ja ülistusmuusikale. (Shearon jt 2012)

Antud lõputöö ja Eesti kristliku muusika kontekstis mõistetakse gospelmuusikat laiemalt kui afroameeriklaste vaimulikku muusikat ning gospelmuusika mõistet rakendatakse ka kaasaegsele kristlikule muusikale, mis hakkas Eestis laiemalt levima 1970ndate alguses. Siiski on oluline märkida, et Eesti kontekstis on gospelmuusikal olulisem rõhk laulu sõnumil ja tekstil kui selle muusikalisel vormil.

Lõputöö kirjalik osa tugineb videointervjuudele. **Esimene peatükk** annab ülevaate Eesti gospelmuusika ajaloost ja arengust ning **teine peatükk** analüüsib gospelmuusika tähendusest evangeelsele kuulutustööle.

1. GOSPELMUUSIKA EESTIS

Joonis 1 Eesti gospelmuusika ajajoon

Eesti gospelmuusika arengu paremaks mõistmiseks on autor koostanud ajajooni. Järgnevalt vaatleb autor ajajoonel välja toodud ja esile kerkinud liikumisi, sündmusi ja ansambleid nii vabakoguduste sees kui ka laiemalt.

1.1. Nõukogude okupatsioon Eestis 1944–1991

Toivo Pilli kirjutab raamatus „Usuvärvid ja varjundid“, et „Eesti vabakogudused, nagu teisedki Eesti kirikud, kogesid sõja–ajal – nõukogude ja saksa okupatsioonide surve all – tõsiseid kahjustusi: sõjakeerises või väljarännu tõttu jäid paljud kogudused ilma juhtidest ja hulgast aktiivsetest liikmetest, kannatada said mitmete koguduste hooned ja hävisid mõnegi koguduse dokumendid.” (Pilli 2007, 49) Ta lisab, et „sõjajärgne periood tähendas vabakogudustele kahekordset kohanemisõppust: tuli harjuda elama ateistlikus ühiskonnas, mis rängalt piiras koguduste tegevust, teisalt aga tuli õppida koostööd.” (*ibid.*, 49) 1950. aastate teiseks pooleks aga oli misjonlik identiteet ja evangeeliumikuulutus vabakoguduste identiteedi ühisosa, mis sidus erinevaid traditsioone EKB liidus. (*ibid.*, 24, 49) Järgnevad 1960. aastad olid aga EKB liidule eriti rasked ning kogudused lülitusid enesesäilitusprogrammile. Usuline identiteet vajab siiski mingisugust praktiseerimist ning koguduslik osadus muutus sel perioodil eriti oluliseks. (*ibid.*, 49)

Järgnevate 1970. aastate juures „võib Eesti EKB liidus täheldada koguduste taasärkavat aktiivsust. Otsiti uusi tegevusvorme, et kuulutada evangeeliumi ja süvendada usuelu.” (*ibid.*, 40) Selle oluliseks põhjuseks võib pidada asjaolu, et nooremad koguduseliikmed olid oma

tegutsemises julgemad ning kuivõrd mitmed neist olid mittekristliku taustaga, oli uus põlvkond nõukogude ideoloogias pettunud ning otsis elule sügavamat tähendust. (*ibid.*, 40) Pilli toob välja, et mitmed impulsid hakkasid EKB liitu mõjutama. Nende seas nimetab ka gospel–rocki kui evangeliseerivat muusikastiili. (*ibid.*, 41)

Effataa ärkamisest ning Sela–liikumisest on pikemalt kirjutanud Allan Kroll oma lõputöös „Effataa ärkamine” ning seetõttu antud töö autor siinkohal ärkamisega seotud sündmusi pikemalt ei kirjelda.

1.1.1. *Effataa koor (al 1968)*

Haljand Uuemõis kirjutab, et Oskar Olviku initsiatiivil alustati Olevistes „1968. aastal nn ansambli– või kooriõhtutega, mille algseks eesmärgiks oli tollase suure segakoori liikmete mitteusklike omaste ja sõprade evangeliseerimine. Neil õhtuil, mis toimusid algul kiriku käärkambris regulaarselt kord kuus, esitati veidi traditsioonilist vaimulikku koorimuusikat suure segakoori ansambliilt, lisaks peeti üks ettekanne, millele järgnesid küsimused ja sõnavõttud.” (Uuemõis 2005)

Anu Kõlar lisab, et „koor, mis on küll aja jooksul teisenenud ja uuenenud, tegutseb elujõuliselt tänase päevani. Oma tegevuse alguses ning terve järgmise kümnendi oli Effataa koor lahutamatu ja tähtis osa murrangulisest vaimulikust ärkamisliikumisest Oleviste koguduses.” (Kõlar 2012, 142)

Murrangulisel ajal koori juhtinud Tarmo Vardja, kes andis koorile ka nime, võttis repertuaari ka gospel lugusid (Tikenberg 2021). Ka Allan Kroll märgib oma töös, et Vardja võttis eeskuju Eestit 70-ndate lõpus külastanud gospel bändist Living Sound, kes jättis siia lugude õppimiseks nii noote kui ka muusikainstrumente. (Kroll 2006, 98, T. Remmel 2021)

Haljand Uuemõis meenutab, et koosolekutele, kus Effataa esines, oli vorm „oma aja kohta mõnevõrra uudne ja ebatraditsiooniline. Muusika oli hoogne ja rõõmsameelne, selles oli nüüdisaegse ülistusmuusika elemente. Kasutati harjumatu, “mittekristlikke” muusikariistu, mis on tänaseks peaaegu kõikide kristlaste poolt aktsepteeritud. Evangeelsetel õhtutel oli palju tunnistusi vastpöördunuilt ja ka Jumala mitmepalgelist abi ja headust kogenuilt. Need sõnumid olid siirad ja kuulajail ei tekkinud kahtlust hea ja kõikvõimsa Jumala olemasolus ja selles, et Ta tegutseb.” (Uuemõis 2005)

1.1.2. Sela-liikumine (al 1968)

Sela-liikumine sai alguse Tallinna metodisti koguduses Jaanus Kärneri eestvedamisel. Ansambli ametlikuks alguseks loetakse 1968. aastat. Selaga seotud noorteliikumine saavutas haripunkti 70-ndate alguses. Noorte idee oli asutada gospelkoor ning selleks katsetati kõike, mida välismaalt saadud lintide pealt kuuldi. Nii Sela liikmed kui kõrvalseisjad ütlevad, et Sela oli teerajaja. (Kroll 2006, 87, P. Mägila 2021). Sela muusika oli nii uuenduslik, et kogu Põhja-Euroopas polnud sellist kristlikku rock-muusikat tegevat ansamblit. Kuna kollektiiv reisis Eestis palju ringi, siis tekkisid tema eeskujul paljude koguduste juurde noorteansamblid, mis viljelesid tänapäevast gospelmuusikat. (Kroll 2006, 87)

Sela esines metodisti kiriku neljapäevaõhtustel noorteteenistustel, mis tõmbas ligi väga palju rahvast ning tihti oli Mere puiestee kirik nii rahvast täis, et inimesed pidid kuulama koosolekuid väljast (Kroll 2006, 83, Tikenberg 2021). „Kuigi neid nimetati noortekoosolekuteks, oli esialgu suurem osa kohalviibijatest vanemad ning seetõttu tekkis ka konflikte noortega. Kirikuinimeste seas oli ka kohati väiklust noorte „karvaste ja suleliste“ suhtes. Sellest hoolimata tuli koosolekutele ka palju noori tänavalt, mida soodustas Mere puiestee kiriku asukoht kesklinnas.” (Kroll 2006, 84) Sela koosolekutel käis inimesi ka teistest kogudustest. Näiteks käisid seal Oleviste koguduse inimesed, kes olid Effataaga seotud ning luteri kiriku inimesed. (*ibid.*, 84, P. Mägila 2021)

Lisaks neljapäevastele koosolekutele Mere puiesteel toimusid palvekoosolekud usklike kodudes kui ka koguduse majas Apteegi tänaval. Sela juhi Jaanus Kärneri kodu oli üks populaarsemaid kogunemiskohti. (Kroll 2006, 83)

Nii Arved Mägila kui Allan Kroll mainivad, et „metodistidel oli baptistidega võrreldes üks suur eelis. Nimelt oli mujal NSV Liidus metodisti kogudused kinni pandud, aga Eestis mitte. Tallinna metodisti kogudus oli seetõttu nn metodistide „esinduskirik“ kogu riigis, ning seetõttu oli neil ka palju kontakte läänemaailmaga. Baptistidel aga oli oma „esinduskirik“ kaugel Moskvas. Selle tõttu said metodistid läänest väga head helitehnikat jms.” Mere puiesteel oli sel ajal nii hea ja uus helitehnika, et isegi tollased tuntud muusikud käisid seda vaatamas, kuna sellist tehnikat polnud kusagil mujal. (Kroll 2006, 85, A. Mägila 2021)

1.1.3. Living Sound Eestis (1978)

Living Soundi asutas 1969. aastal Terry Law, kui ta oli lõpetanud Oral Roberts Ülikooli. (Terry Law Ministries) Living Sound koosnes Oral Roberts'i üliõpilastest ning nad käisid Eestis mitmel korral. Esimest korda tulid nad Eestisse 8.–12.06.1978, andes kaks kontserti, ühe Tallina Oleviste kirikus (9.06) ja teise Tallinna metodisti kirikus (11.06). Antud kontsertidega olid seotud Jaanus ja Anne Kärner (Metodisti kirik), Olav Pärnamets (Metodisti kirik), Ülo Meriloo (Oleviste kirik). (Living Sound Internationals)

Kontsertidel nad esitasid oma loodud muusikat, tunnistusi ja vaimuliku sõnumit. Nende reisi eesmärk oli evangeeliumi kuulutamine. (Võsu a 2021, A. & P. Mägila 2021) Lisaks oli neil soov laiendada oma misjonitööd ning luua ka Eesti üks Living Soundi grupp, mistõttu jäeti siia ka hulk pille, mida said mitmed muusikud ja ansamblid kasutada. (T. Remmel 2021)

Living Soundist võtsid eeskujuna nii Effataa kui ka Sela. Pille Mägila sõnul oli see esimest korda, kui koguduses oli selline bändimuusika. (P. Mägila 2021) Arved Mägila arvates oli see tark ettevaade, et harjutada inimesi uut laadi muusikaga. (A. Mägila 2021)

1.2. Laulev revolutsioon 1987–1991

Anu Kõlar kirjutab oma raamatus „Eks teie tea...”, et „üheksakümnendate aastate künnisel toimunud murrang ja edasised kümnendid – riiklik iseseisvus ja vabadus, piiride avanemine Läände, (kultuuri)elus seni toimunud mudelite, struktuuride ja protsesside teisenemine – tõid kaasa olulised muutused ka kirikus. Võib öelda, et kirikumuusikas toimus kõigepealt omamoodi avalikustumise plahvatus või koguni buum: kirikukontsertidele ja jõuluteenistustele tulid tuhanded inimesed, kes seni polnud kordagi pühakoja uksest sisse astunud, koguduste koorid ja ansamblid hakkasid esinema kontserdisaalides, koolides, kultuurimajades ja mitmel pool välismaal, vaimulikke teoseid komponeerisid heliloojad, kel selle vastu puudus varem igasugune huvi, vaimulikku muusikat kirjastati ja võeti laulupidude kavadesse jne.” (Kõlar 2012, 40)

Psalm 102 on antud peatükis eraldi välja toodud ja analüüsitud pigem kui näitkaasus, mitte kui ainuke näide laulva revolutsiooni eel, ajal ja selle järel esile tõusnud ansamblitest, kes tegutsesid evangeeliumi leviku nimel. Nii Sela kui ka Effataa järel hakkasid välja paistma teisedki gospelkollektiivid, näiteks Robirohi (Kõlar 2012, 134), Nõmme Baptistikoguduse

noortekoor (kus oli ühisliikmeid nii Sela kui Effataa taustal usule või laulma tulnutega) (M. Remmel 2021), luteri kirikus Oikumeene (Niinemägi 2002) ning teised.

1.2.1. *Psalm 102*

Ansambli Psalm 102 moodustasid 80-aastate lõpus Taavo Remmel, Siim Poll, Toomas Rull, Ain Varts, Matis Metsala ning lauljateks olid põhiliselt Elo Toodo ja Kadri Hunt ning mõni aeg ka Andres Jäätma. Lisaks osales konkreetsetes projektides ka teisi muusikuid. Ansambli tegevuse jooksul esineti palju ning tihti kutsuti kollektiivi ka kristlike sõprade pulmadesse, kus muusika kaudu said evangeeliumi kuulda ka mittekristlastest külalised (Toodo 2021). Lisaks päästis ansambli tegemine vaimulikult ka mõne sellega seotud muusiku. (T. Remmel 2021) Taavo Remmeli arvates oli ansamblil Psalm 102 märgiline tähtsus antud perioodil, sest kuigi usuline vabadus oli selleks hetkeks võidetud, ei teadnud keegi, kuidas lõppevad Eesti püüdlused iseseisvuse poole. (*ibid.*)

1991. aastal anti koos välja ka kassett „Usutunnistus”, mida Taavo Remmeli sõnul müüdi tuhandeid eksemplare ning mis oli ansambli Sõnajalgade muusika järel üks müüdumaid kassette. Kassetil võis leida järgmiseid laule: “Kui sa kohtad Jeesust” (J.-A. Unt), “Vaimus me” (traditsionaal), “Psalm 102” (T. Remmel, sõnad: Taaveti laul 102:1–2), “Südametunnistus” (M. Metsala), “Issand su jalge ees ma” (T. Remmel), “Usutunnistus” (traditsionaal), “Kui sa tasa” (M. Metsala, sõnad: H. Kajaste), “Kodu” (E. Toodo, sõnad: M. Tankler), “Ülistus” (traditsionaal), “Ma ärkasin” (T. Remmel), “Üks tee” (T. Remmel).

1.2.2. *Gospelfestivalid (1989–1998)*

Peeter Võsu alustas 1989. aastal Gospel festivalide korraldamist. Gospel festivalidel oli mitu eesmärki: pakkuda noortele kaasaegset kristlikku muusikat, näidata eeskuju kirikumuusikutele, millist muusikat on võimalik veel teha, ning luua võimalus kristlastest professionaalsetele muusikutele oma muusikat esitleda. Viimane oli ka põhjus, mis tõi mitmeid kordi esinema Tõnis Mäe ja Henry Laksi. (Võsu a 2021)

Gospel festivalidel esinesid iga aasta erinevad muusikud ja ansamblid nii Eestist kui välismaalt. Välismaalt tulnud muusikutega käidi ka üle-Eestilisel tuuril, mille raames kutsuti inimesi lõppkontserdile, mis toimus mitmel aastal Linnahallis. Mõnikord toimusid Tallinna

Linnahallis kontserdid ka mitu õhtut järjest, sest huvi festivali vastu oli nii suur. (Võsu a 2021)

Peeter Võsu arvates oli aeg küps, et tuua sellist muusikat Eestisse ning festivali korraldades avanesid mitmed ukсед, mis muidu oleks jäänud suletuks. Samas katsetati tihti ka piire ning vahel tuli ka trahve maksta. Piirangutest hoolimata oli huvi festivali vastu suur nii eestlaste seas kui väljaspool Eestist. (Võsu a 2021)

Järgnevalt on autor välja toonud Gospel festivalide esinejate nimekirja nii palju, kui säilinud materjalid seda võimaldasid.

I Gospel festival toimus 11.–13.08.1989 Tallinna Linnahallis. Esinesid Sheila Walsh, Scott Wesley Brown, Bruce Carrol. Kõneles Rob White. (Võsu b 2021)

II Gospel festival „Su üle Jumal valvaku, mu armas Eestimaa!” toimus 17.–19.08.1990 Tallinna Linnahallis. II Gospel festivalil esinesid Steve ja Maria Garoner, Reach Out Singers, Debbie Ricks ja First Love (USAst), Sõnajalg ja Lootus Eestist ning teised. (Võsu b 2021)

III Gospel festival augustis 1991 oli eriline just seetõttu, et see toimus täpselt samal ajal kui Eesti deklareeris taasiseseisvuse 20. augustil. Seetõttu oli Gospel festivali kontsert esimene kontsert vabas Eestis Tallinna suurimas kontserdisaalis Tallinna Linnahallis. Seal esinesid neli ansamblit USAst: Texas Swing Band, Debbie Ricks, Rolly Ricard ja Larnel Harris, kes esines Tallinna Oleviste kirikus. Lisaks astus üles ka Effataa koor. (Võsu b 2021)

IV Gospel festival toimus 25.–26.09.1992 ning seal esinesid IONA Inglismaalt, Francis Bartley ja Jubilee USAst, Ogo Chime Nigeeriast, King’s Kids ning ansambel Sõnajalg ja Üks Tee Eestist. (Võsu b 2021)

V Gospel festivalil 1993 olid laval Color Blind, Indrek Hunt, Andres Jäätma, Steve & Karen Thomas. (Võsu b 2021)

VI Gospel festivalil 27.08.1994 esinesid Tõnis Mägi, Henry Laks, Elo Toodo, ansambel Saaron, kammerkoor Credo, King’s Kids ja teised. Külalistena Rolly Richert, One Vision ja Life Line Singers Michiganist ja Vincet. Kõneles Bob McClelland (USA). (Võsu b 2021)

VII Gospel festival 1995 esinesid Rick Cua, Henry Laks, King's Kids, Robirohi. (Võsu b 2021)

VIII Gospel festivalil 1996 esinejate seas olid Indrek Hunt ja Reelika Lige, Tõnis Mägi, Henry Laks, kammerkoor Credo. Sõnum Allan Laurilt. (Võsu b 2021)

IX Gospel festivalil 1997 esinesid Dream Room, Joanna Carlson, Jennifer Knapp. (Võsu b 2021)

X Gospel festival 1998 toimus Sakala Kultuurikeskuses, kus esinesid: Rootsi läbi aegade üks tuntumaid *country*-gospelmuusikuid Kjell Samuelson, Jennifer Knapp, Greg & Rebecca Sparks, Kadri Hunt & Eesti Raadio Laulustuudio Lapsed, Uus põlvkond, Henry Laks, King's Kids. (Võsu b 2021)

1.3. Taasiseseisvunud Eesti 1991-

Kuigi üheksakümnendad tõid endaga kaasa usubuumi, siis „vähem kui kümmekond aastat hiljem, uue aastatuhande alguseks ja edasiseks dekaadiks oli suurel hulgal eestimaalastest uudsuse vaimustus asendunud huvi vähenemise, ükskõiksuse või isegi vaenuga kristluse, kirikute ja nende tegevuse vastu.” (Kõlar 2012, 40)

1.3.1. Tallinna Gospelkoor (2001–2009)

Tallinna Gospelkoor oli noortekoor, mis alustas tegevust 2001. aasta sügisel ning mille aktiivne tegevus lõppes 2009, tegutsedes kokku peaaegu 9 aastat. Koorijuhiks oli Riina Tikenberg ning kunstiliseks juhiks Piret Rips-Laul. Koor ühendas üle 40 muusikalise taustaga noore vanuses 15–27 aastat Tallinna ja selle lähiümbrusest. Juba oma esimese viie hooaja jooksul andis koor üle 40 suurema või väiksema kontserdi, kus gospelmuusikat käis kuulamas ligi 20 tuhat inimest. Publik tuli alati särtsaka muusikaga elavalt kaasa ning tagasiside oli väga positiivne, seda nii noortelt kui vanema generatsiooni inimestelt. Koori repertuaari kuulusid algupärased traditsioonilised ja spirituaalsed, millele kunstiline juht Piret Rips-Laul kirjutas kaasaegse gompelseade. Samas esitas koor ka uuemat gospelmuusikat, mida oli kirjutanud nii Piret Rips-Laul ise kui ka teised euroopa kaasaegsed heliloojad. (Tallinna Gospelkoor 2007)

Gospelkooi muusika oli energiat täis ja positiivset sõnumit edasi kandev, mis ei jätnud külmaks ei noori ega vanu. Kooriga tegid koostööd mitmed noored solistid, kes olid Eestis selleks ajaks juba ka tuntust saavutanud ning mitmed neist olid oma soolokarjääri alustanud. Silmapaistvamateks solistideks olid Ewert Sundja, kes võitis 2003 noorte solistide konkursi „Kaks takti ette”, Rebecca Kontus, kes saavutas suurema tuntuse pärast Eurovisioonil osalemist, Birgit Sarrap (Õigemeel), kes võitis 2007. aastal Superstaari tiitli. Lisaks koori oma solistidele, tehti koostööd ka teiste artistidega, nagu näiteks Dave Benton ja Joel De Luna. (Tallinna Gospelkoor 2007)

2005. aasta kevadel salvestas koor oma debüütplaadi „Plenty Good Room” ning sellele järgnes 2008 „We Can Make A Difference.” (Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Gospelkoor 2007)

1.3.2. Eesti Gospelmuusika Auhinnad (2005–2009)

Eesti Gospelmuusika Auhind (EGA) oli ühepäevane festival, mille keskmes oli aastat kokkuvõttev tunnustuskontsert, kus jagati auhindu viies kategoorias: parim plaat ja lugu, uus tulija, tegu ning panus Eesti gospelmuusikasse. Lisaks kontsertõhtule toimusid päeval seminarid ning õhtul eraldi lasteprogramm. (Rannu 2006, Eesti kirik, Reinaru & Rannu 2021)

Kuna Gospel festivalidest oli selleks ajaks juba mõned aastad möödus ning EGA korraldajatel oli soov midagi sarnast teha, siis otsustati ellu kutsuda ühepäevane festival, millega tunnustada erinevaid Eesti kristlikke muusikuid.

Timm Rannu sõnab esimese EGA eel: „Tahame tunnustada Eesti andekaid muusikuid, kelle põhitöö ei paku neile endile midagi muud peale rahaliste vahendite selleks, et teha muusikat, mida nad armastavad. Selline olukord on lihtsalt tobe ning andekas inimene ongi n-ö kruustangide vahel gospelmuusik. Samuti on tekkinud vaakum pärast gospelfestivali kadumist areenilt kristliku popmuusika festivalide osas. Korraldatakse küll piiblipäevi ja „Pöördepunkti“, mis on aga mõlemad suunatud noortele. Samas piirduvad keskealiste gospelmuusikaüritused praktiliselt ainult ülistuskoosolekutega ning neile suunatud suuremaid mitme artistiga kontserte polegi. Kokkuvõttes on EGA mõte tunnustada inimesi, kes on julgenud midagi ette võtta Jumala ülistamiseks oma loominguga, ning tähistada seda ühe korraliku üritusega.” (Rannu 2006, Eesti kirik)

Auhinnagalat korraldas SONICO, kuhu kuulusid tol hetkel Lehari Kaustel, Juko-Mart Kõlar, Timm Rannu ja Daniel Reinaru. (Reinaru 2021) Ürituste õhtujuhid olid Risto Tamm ja Hannes Hermaküla. (EGA 2005–2009)

Eesti Gospelmuusika Auhind 2005 toimus 11.02.2005 Kino Kosmoses. Tunnustuskontserdil esinesid Outset, Crux koos Reverend B-ga, Andrus Lukas, Tallinna Gospelkoor, Rebecca Kontus, Elo Toodo, Marju Marynel Kuut, Uku Kuut, The Ska Factor, Helen Lokuta, Groove Revelation ja Tõnis Teras. (EGA 2005)

“Parim lugu” tunnustuse sai näiteks Annika Mai Purje. (EGA 2006)

Eesti Gospelmuusika Auhind 2006 „Parim Jumalale” leidis aset juba 8.02.2007 Salme kultuurikeskuses, kus tunnustamist leidsid järgnevad tegijad: „aasta plaadiks” valiti kogumik „Jõgi, mis voolab”, mille koostajad olid Piret ja Tõnu Laikre, „aasta loo” tiitli sai Crux ja Reverend B lugu „Everything Under The Sun“ (Reverend B), „aasta teoks” osutus Noorte gospelmuusikute bändilaager Lääne-Nigulas, mille korraldaja oli Daniel Reinaru, „aasta uueks tulijaks” valiti rahvahääletuse teel Septem ning teised nominendid selles kategoorias olid Trepikoda ja Roliti. Tunnustuse „panus Eesti gospelmuusikasse” sai ansambel Sõnajalg. (Rannajõe 2007, EPL, EGA 2006)

Lisaks astusid kontserdil veel üles Annika Mai Purje, Trepikoja bänd, Roliti, Septem, Robirohi, Sela, Andres Jäätma, Dream Room, Con Forte ja ansambel Sõnajalg. (Rannajõe 2007, EPL, EGA 2006)

Eesti Gospelmuusika Auhind 2007 „Loodud looma” tunnustused jagati 9.02.2008 Salme kultuurikeskuses ning siis olid „aasta plaadi” nominendid Trepikoja plaat „Aeg”, Septem „Iga päev”, Messenger „Sinu vägi”. Tunnustuse sai Trepikoja plaat „Aeg”. „Aasta lugu” tunnustuse sai Messenger „Sinu vägi” ning teised nominendid olid Septem „Jää vaikseks” ja Trepikoda „Kes tahab kuulata”. „Aasta uus tulijaks” valiti Karmoška ja teised nominendid olid Flammo ja Lemme Getter. „Aasta teoks” valiti Grace konverentsi ülistusteenistus, mille korraldajaks oli Crescendo. Teised nominendid olid Cruxi kontsert Soomes festivalil Maatanäkyvissä ja Noorte ülistusteenistus „Hing sees”. Tunnustuse „panus Eesti Gospelmuusikasse” sai Timo Lige. Lisaks anti välja eriauhind, mille sai Tõnis Mägi. (EGA 2007)

Veel astusid üles Jane Raidma, Timo Lige, Rebecca Kontus, Anneli ja Raahel Pilpak, Karmoška, Flammo, EELK Misjonikoor, Joel De Luna, Piret ja Tõnu Laikre, Tõnis Mägi, Helletused. (EGA 2007)

Eesti Gospelmuusika Auhind 2008 „(Tr)Otsides Jumalat” toimus 7.02.2009 taas Salme kultuurikeskuses. „Aasta Plaat“ auhinnaga pärjati Rebecca Kontuse album „Inglite pisarad“. „Aasta looks” valiti Flammo lugu „Teretulemast“. „Aasta teoks” valiti Eestimaa kristlikke konfessioone ja kogudusi ühendav sündmus Grace 2008. Pikaajalise raadiotöö ja gospelmuusika propageerimise eest pärjati žürii otsusel auhinnaga „Panus Eesti Gospelmuusikasse“ Oleviste koguduse pastor Ülo Niinemäge. „Aasta uustulijaks” valiti seekord luteri vaimulikest koosnev Papibänd. (Meidla 2009, Teekäija, EGA 2008)

Lisaks auhinnasaajatele astusid üles Taavo Rimmel koos pereansambliga, Crux, külalisesinejana Dave Benton koos kooriga Living Stone, Ken Marquess, Helen Lokuta, housebänd Con Forte jt. (Meidla 2009, Teekäija, EGA 2008)

Eesti Gospelmuusika Auhind 2009 auhinnagala toimus 15.–18. juuli 2010 Eesti EKB Koguduste Liidu Suvefestivali Vabaduse Võti raames ning siis oli selle korraldajaks SONICO asemel Eesti Gospelkooride Liit. (EGA 2009)

„Aasta loo” tunnustuse sai Tallinna Palvekoda „Eenoki põlvkond” ning teised antud kategooria nominendid olid Crux „Kes kõnnib su kõrval” ja Trepikoda „Ta tuleb pea”. „Aasta teona” tunnustati Lootuse festivali, mille korrajaks oli Billy Grahami Evangeelne Assotsiatsioon. „Aasta plaadiks” valiti ansambel Crux „Nähtamatu”. „Panus Eesti Gospelmuusikasse” tunnustuse pälvis Peeter Võsu, kes korraldas aastatel 1989–1998 Gospel festivale. (EGA 2009)

2. EESTI GOSPELMUUSIKA TÄHENDUSEST EVANGEELSES KUULUTUSTÖÖS

2.1. Nõukogude okupatsioon Eestis 1944–1991

Nii Effataa kui ka Sela õhtutel sai palju inimesi usklikuks. Polnud haruldane näha ühel õhtul mitmeid inimesi Jeesuse juurde tulemas. Sellised koosolekud tõmbasid ligi ka prominente ning nii sai näiteks laulja Marju Kuut ühel Sela õhtul usklikuks. (Kroll 2006, 85, Toodo & Hunt 2021)

Pille Mägila sõnul oli koguduses muusikatöö tegemine tollaste noorte ainuke eluviis, sest selle kaudu sai kuulutada evangeeliumi ja muusika puudutas inimesi. Ka muusikud, kes õppisid pillimängu, leidsid oma tee kirikusse, sest nii said nad väljendada ja välja elada seda, mis nende südames oli. Tavaline inimene niisama kirikusse ei sattunud, vaid tal pidi olema mingi konkreetne põhjus, miks ta sinna läheb. Muusikatöö aitas luua selle silla kiriku ja tavainimese vahel. (P. Mägila 2021, Hunt 2021)

Kirikukooride töö oli tollel ajal väga oluline, sest see oli võimalus, kuidas noored said tulla kirikusse. (Tikenberg 2021) Avalikult ei tohtinud kristlikku sõnumit noortele kuulutada ning iga selline tegevus lämmatati kiirelt (Võsu 2021), kuid kirikukoori võis igaüks tulla ja seal ei küsinud keegi vanust. Muusika oli see, mis inimesi kokku tõi. (P. Mägila 2021)

Arved Mägila näeb, et kogu ärkamisliikumine, mis tollesse perioodi jääb, sai alguse gospelmuusikast ning kõik kristlikud konfessioonid on omavahel just seetõttu ka läbi põimunud. „Õige sõnum jõudis õigesse kohta kohale ning hakkas levima.” (A. Mägila 2021)

2.2. Laulev revolutsioon 1987–1991

Kuigi vaimne vabadus oli varem võidetud, olid sündmused laulva revolutsiooni ajal märgilise tähtsusega. Inimeste nälg Jumala sõna järgi oli tugev ning tung kirikusse enneolematult suur. Timm Rannu sõnul oli „vaimule vaakum jäetud”. (Rannu 2021) Antud vaakumi sees said esile kerkida mitmed muusikud ja ansamblid, kes said aina vabamalt evangeeliumi kuulutada läbi gospelmuusika.

Mitmed inimesed tegid oma pöördumise näiteks Gospel festivalidel. Peeter Võsu sõnul võis mõnel õhtul ette tulla 4000 pealtvaatajast sadakond inimest. Muidugi ei oska keegi hinnata seda, kas võis tegemist olla teinekord ka emotsiooni pealt tehtud otsusega. Siiski on teada lugusid inimestelt, kelle jaoks just ka näiteks Gospel festivalid olid märgilise tähtsusega nende usuelus. (Võsu 2021)

2.3. Taasiseseisvunud Eesti 1991-

Kuigi taasiseseisvumisaega võib võrrelda usubuumiga ning kuni 2010ndateni võib näha erinevaid gospelkoore nagu Tallinna Gospelkoor ja sündmusi nagu Eesti Gospelmuusika Auhinnad, siis on näha, et vabaduse tuultes muusika tähtsus evangeeliumi kuulutamisel teiseneb. Evangeelse muusika kõrval leiab oma koha kogudustes kaasaegne ülistusmuusika, milles evangeelset sõnumit esitatakse teisel kujul. Rohkem otseses mina-sina suhtluskeeles Jumalat ennast kõnetades ning seeläbi ka Püha Vaimu puudutust ja kõnetust kogedes.

Eesti Gospelmuusika Auhindade eesmärk ei olnud kedagi evangeliseerida, vaid pigem eeevangeliseerida. Timm Rannu toob siinkohal välja Peeter Võsu definitsiooni, kus on kolme sorti üritusi: eeevangeelne, evangeelne ja koguduse üritus. Viimane võib olla mitteusklikule kauge ja arusaamatu, evangeelsel üritusel on olulisel kohal kutse päästele ning eeevangeelsel üritusel sellised üleskutseid ei tehta. (Rannu 2021)

Siiski kandis Tallinna Gospelkoor endas edasi sama väärtust, mis Effataa või *Sela*. Kuigi koori eesmärk oli teha tasemel gospelmuusikat, andis see võimaluse noortele, kes võib-olla olid kirikust kauged, teise perspektiivi oma aja veetmisele. Kuigi otseselt kedagi kooriproovides või esinemistel ei evangeliseeritud, usuvad koorijuhid, et nende töö on siiski jätnud oma jälje nii koorilauljatesse kui neisse, kes kontsertidel käisid. (Rips-Laul & Tikenberg 2021)

2.4. Küsimusi aruteluks

Filmi on võimalik kasutada erinevate koolituste ja kursuste raames ning filmi vaatamise järel võib arutleda järgmiste küsimuste üle:

1. Kuidas on teie arvates muutunud gospelmuusika tähendus Eesti kristlikus kultuuriruumis?
2. Millised sündmused on mõjutanud gospelmuusika arengut ja levikut?
3. Millised on teie kogemused seoses gospelmuusikaga?
4. Kuidas on gospelmuusika teie arvates kujundanud ja kujundamas koguduste muusikaelu?

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö „Eesti gospelmuusika tähendusest evangeelses kuulutustöös” uuris Eesti gospelmuusika ajalugu ning selle tähendust evangeelses kuulutustöös.

Lõputöö põhilise osana valmis 60-minutiline dokumentaalfilm, mis koosneb videointervjuudest Eesti gospelmuusikaga seotud inimestega. Sellisest vaatenurgast pole varem kristlikku muusikat ja selle ajalugu Eestis uuritud. Intervjuudes osalesid Arved ja Pille Mägila (*Sela*-liikumine), Peeter Võsu (Gospel festivalid 1989–1998), Elo Toodo, Kadri Hunt ja Taavo Remmel (Psalm 102), Piret Rips-Laul ja Riina Tikenberg (Tallinna Gospelkoor 2001–2009), Daniel Reinaru ja Timm Rannu (Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2005–2009).

Eesti kontekstis mõistetakse gospelmuusikat laiemalt kui afroameeriklaste vaimulikku muusikat ning gospelmuusika mõistet rakendatakse ka kaasaegsele kristlikule muusikale, mis hakkas Eestis levima 1970ndate alguses. Muusikalise vormi kõrval on seejuures olnud olulisem rõhk laulu sõnumil.

Intervjuusid läbi viies leidis autor, et gospelmuusikal on olnud väga oluline roll evangeeliumi kuulutamisel. Nõukogude okupatsiooni ajal, kus Jumala sõna avalik kuulutamine oli keelatud, oli muusikalisel tööl väga oluline roll jõudmaks mitteusklikeni. Muusikatöö ei olnud keelatud ning kaasaegsema muusika viljelemine andis võimaluse kogudusse jõuda ka noortel, kes kirikust midagi ei teadnud. Vabaduse saabumise ning Eesti taasiseseisvumisega võis küll gospelmuusika tegemisel evangeelne pool jääda nõrgemaks, kuid on võimalik, et see avaldas siiski mõju neile, kes selle muusikaga kokku puutusid.

Intervjuusid ette valmistades oli pandeemiast lähtudes keeruline ühist aega leida. Samuti oli mul aukartus intervjueeritavate suhtes. Kohtumiste käigus aga avastasin, et kõik nad on väga vastutulelikud ja koostööaltid. Nad kõik jäid meelde positiivselt ning jätsid endast mulje kui inimestest, kellega on meeldiv suhelda. Tänan neid nende intervjuude eest.

Antud lõputöö on püüdnud anda oma panus Eesti misjoni-, kiriku- ja muusikaloo jäädvustamise järgmistele põlvetele, samuti võib see osutada heaks koolitusmaterjaliks näiteks ülistusteoloogia kursustel kasutamiseks.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2005. videosalvestis. Tallinn, 11.02.2005.

Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2006. videosalvestis. Tallinn, 8.02.2007.

Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2007. videosalvestis. Tallinn, 9.02.2008.

Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2008. videosalvestis. Tallinn, 7.02.2009.

Eesti Gospelmuusika Auhinnad 2009. videosalvestis. Tallinn, 18.07.2010.

“Gospel.” – *New World Encyclopedia* [<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gospel>], 28. mai 2021.

“Gospel” – EKI Võõrsõnade leksikon. [<https://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi?Q=gospel>], 28. mai 2021.

“Gospel” – EKI ühendsõnastik 2021. Eesti Keele Instituut. Sõnaveeb 2021.

[<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/gospel/1>], 28. mai 2021.

Kõlar, A. *Eks teie tea... Oleviste muusikaelust aastail 1950–2012.* Tallinn: AS Pakett, 2012.

Meidla, P. “Iga aastaga läheb paremaks.” – *Teekäija*, 2009, nr 2

[<https://teek.ee/teemad/17-muusika/209-iga-aastaga-laheb-paremaks>], 26. mai 2021

Mägila, Arved ja Pille. Autori videointervjuu. Tallinn, 12. aprill 2021. Autori valduses.

“New Testament Literature.” – *Encyclopædia Britannica*. Encyclopædia Britannica, 1998.

[<https://www.britannica.com/topic/biblical-literature/New-Testament-literature>], 28. mai 2021

Living Sound International. “Living Sound IV in the USSR, 1978 – Come Before Winter”.

[https://youtu.be/6e-RocxxM_0], 25. jaanuar 2021.

Pilli, T. *Usu värvid ja varjundid. Eesti vabakoguduste ajaloost ja identiteedist.* Tallinn, 2007.

Rannajõe, M.–E. “Eesti gospelmuusika auhinnad on jagatud” – *Eesti Päevaleht*, 11. veebruar

2007 [<https://epl.delfi.ee/artikkel/51075062/eesti-gospelmuusika-auhinnad-on-jagatud>], 26.

mai 2021

Rannu, T. “Eesti Gospelmuusika Auhind 2008” – *Teekäija*, 2009, nr 1

[<https://teek.ee/teemad/17-muusika/201-eesti-gospelmuusikaauhind-2008>], 26. mai 2021

Rannu, T. “Gospelmuusika on Eestis vähe tähelepanu saanud” intervjuueerinud Tiina–Katrina

Kaber – *Eesti Kirik*, 08. veebruar 2006

[<http://www.eestikirik.ee/gospelmuusika-on-eestis-vahe-tahelepanu-saanud/>], 26. mai 2021

Rannu, Timm. Autori videointervjuu. Tallinn, 28. aprill 2021. Autori valduses.

Reinaru, Daniel. Autori videointervjuu. Tallinn, 14. märts 2021. Autori valduses.

Rommel, Meego. Autori kirjavahetus. 2021.

Rips-Laul, Piret & Tikenberg, Riina. Autori videointervjuu. Tallinn, 23. aprill 2021. Autori valduses.

Shearon, S., Eskew, H., Darden, R., & Downey, J. C. “*Gospel music.*” – Grove Music Online. 10. juuli 2012.
[<https://www-oxfordmusiconline-com.portaal.nlib.ee:2443/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-1002224388>], 28. mai 2021

Tallinna Gospelkoori veebileht
[<http://web.archive.org/web/20080927041348/http://www.gospelkoor.ee/?pgid=11>], 26. mai 2021

Terry Law Ministries. World Compassion. veebileht
[<https://www.worldcompassion.tv/about-us/>], 31. mai 2021

Toodo, Elo & Hunt, Kadri & Rommel, Taavo. Autori videointervjuu. Tallinn, 13. aprill 2021. Autori valduses.

Uuemõis, H. *Effataa ärkamine.* [<https://oleviste.ee/effataa-arkamine/>], 28. mai 2021.

Võsu a, Peeter. Autori videointervjuu. Tallinn, 17. märts 2021. Autori valduses.

Võsu b, Peeter. Autori kirjavahetus. 2021

Niinemägi, Ülo. “Oikumene lugu” – Linnulennul raadiosaade Tallinna Pereraadios 11. aprill 2002

SUMMARY

This research paper “The Significance of Estonian Gospel Music in Evangelical Preaching” studied the history of Estonian gospel music and its significance for evangelical preaching.

The main part of the research paper was a 60-minute documentary consisting of video interviews with people related to Estonian gospel music. From this point of view, Christian music and its history have not been studied before. Arved and Pille Mägila (Sela Movement), Peeter Võsu (Gospel Festivals 1989–1998), Elo Toodo, Kadri Hunt and Taavo Rimmel (Psalm 102), Piret Rips-Laul and Riina Tikenberg (Tallinn Gospel Choir 2001–2009), Daniel Reinaru and Timm Rannu (Estonian Gospel Music Awards 2005–2009) participated in the interviews.

In the Estonian context, gospel music is understood more broadly than African American sacred music, and the concept of gospel music is also applied to contemporary Christian music, which began to spread in Estonia in the early 1970s. In addition to the musical form, the message of the song is more important.

During the interviews, the author found that gospel music has played a very important role in preaching the gospel. In the Soviet occupation, where the public proclamation of God’s word was forbidden, musical work played a very important role in reaching non-believers. Music work was not forbidden, and the cultivation of more modern music provided an opportunity for young people who knew nothing about the church to come to church. With the arrival of freedom and the reindpendence of Estonia, the evangelical side of making gospel music may have been weakened, but it is possible that it still had an impact on those who came into contact with it.

When preparing for the interviews, it was difficult to find a common time due to the pandemic. I was also in awe of the interviewees. During the meetings, however, I discovered that they were all very responsive and cooperative. They all remembered positively and left a warm impression with whom it is pleasant to communicate. I thank them for their interviews.

This research paper is an attempt to contribute to the recording of Estonian missionary, church and musical history for future generations, while also being a good training material for use in a worship theology course.